

A szabadság szintiszta öröme

Emlékeim a csodálatos magyar forradalomról? Te jó ég! Teljes szabadság, határtalan boldogság! A felszabadult lelkek öröme, sem megelőzőleg, sem azután nem tapasztalt, lélekemelő örömről. Együtt érezni mindenkivel, teljes idegenek ölelik egymást hihetetlen felszabadultságukban mindenütt, a fullasztó elnyomás évtizedes, vállakat és hátat görbítő terhétől szabadultan, hirtelen talált teljes tehermentségükben fellélegezve. Hazafelé tartva a délutáni műszakból ahol minden a régi mederben ment, a látvány szürreálisnak tűnt. A villamoson együtt utaztam egy ünneplő gyerekcsoporthal a Nagykörúton, és néztem a tanítónéit aki örömteli arccal együtt énekelte velük azt a hazafias dalt ami évtizede tiltott volt, de amit valahogy minden gyerek kívülről tudott, ő maga éppoly átszellemülten mint a tanítványai. Végállomástól végállomásig énekeltek, és vissza megint. Az iskolai rendezvénynek már régen vége volt, de senki sem akart haza menni. Részt akartak venni ebben a csodában. Lengették a lyukas nemzeti zászlót ki az ablakon, amelyet valaki átadott nekik. Éljenek amikor megláttak egy mellettük elhaladó, munkásokkal tömött Csepel teherautót, egyet a sok közül, amelyen a munkások ütemesen kiáltották a forradalom első szövegeit: "Rusz-ki mars ki!" "Le Gerővel!" Mielőtt hallótávolságon kívül értek átváltottak a "Holnap sztrájk"-ra. Hihetetlen volt. Azok a munkások, akiknek nevében az úgynevezett Magyar Dolgozók Pártja bitorolta a hatalmat, nyíltan meghazudtolták a kommunistákat. Egyszerre a kommunisták leplezetlenül ki lettek mutatva annak amik valóban voltak: a szovjet elnyomás végrehajtóinak. Ezek a munkások ki akarták vágni a kommunistákat a magyar társadalom szövetségéből, mint ahogy emblémájukat vágták ki a magyar nemzeti zászló szövetéből. Magyaroknak lenni azokban a napokban a legcsodálatosabb érzés volt a világon.

Szabadságharcosok vagyunk, nem tolvajok

A Rákóczy Tér közelében, a József Körúton, pár utcasarknyira a szabadságharc alatt híressé vált Korvin Köztől, ami később az ellenállás gócpontja lett, a kis ékszerüzlet nagy kirakablaka egy rács mögött állt, de az üvege szilánkokra törve hevert az ékszerek között. A rács mögött, de könnyen elérhetően, aranyórák és drága ékszerek díszeltek a kis polcokon. Három nap (és éjjel), én magam is elmentem többször ez előtt a kirakat előtt, s szemeimet mindig vonzotta a betört ablakú kirakat látványa, de soha nem néztem oda közelebről mint hogy lássam: a kirakott holmik érintetlenül maradtak a kirakatban. Százával haladtak el a kirakat előtt mások is, és mindenki tudta hogy a városnak ezen részében sokan kétségbeesetten szegények voltak. Bárki benúlhatott volna a rácson. De a kirakat napokig érintetlen maradt, mintha őrizve lett volna. Amikor végre megálltam a kirakat előtt hogy közelebről szemügyre vegyem láttam hogy tényleg őrizve volt. Valaki valóban átnyúlt a rácson, de nem hogy kivegyen bármit is, hanem hogy betegyen valamit. Közelebről átnézve a rácson láttam kis kézzel írt feliratot amin ez állt: "Mi szabadságharcosok vagyunk, nem tolvajok." Ez a kis üzenet elég volt arra hogy napokig megőrizze a kirakat tartalmát. Később, amikor a kommunisták megpróbálták beszennyezni a forradalmárokat és huligánoknak neveztek bennünket, engem mindig büszkeséggel töltött el ennek a kirakatnak az emléke. S teszi ezt ötven év elmúltával ma is.

Az események lavinájában

Egyszerű emberek kivételes cselekedetekre voltak képesek a forradalom alatt. Egy olyan helyzetben amelyben minden bizonytalan, egy biztos talajon álló magabiztos ember hegyeket tudott megmozdítani. Egy gyerekeMBER bátor tette egy robbanó erejű láncreakciót volt képes produkálni. A fiatal magyar katona aki a vastag tölgyfaajtó kukucskáló ablakán nézett velem szembe nyilvánvalóan félt. Egy nagy, fenyegető tömeg gyűlt össze a Rákóczy téren, követelve hogy a katonák adják ki az épületben rejtett fegyvereket. A fiatal katona azt állította hogy semmi rejtett fegyver sincsen az épületben. Ők csupán az épület őrzésére voltak kirendelve, ennyi volt az egész. Erre tettem neki egy ajánlatot amire nem tudott nemet mondani. Engedjenek be kettőnkét körülnézni és mi bizpnyítani fogjuk a tömegnek hogy valóban nincsen fegyver a házban és a tömeg szét fog oszlani. A katona beengedett bennünket. Alighogy bent voltam, arra kért hogy beszéljek a parancsnokával telefonon. Egy óra elteltével a Hungária körúti kaszárnyában voltam, izgatott kistisztek szoros gyűrűjében. Ketrecbe zárt oroszlánokként jártak fel alá megelőzőleg a falak között ezek a fiatal tisztek, egymással vitatkozva. Tudni akarták mi történik az utcákon. Soha hallgatóság nem csüngött úgy minden szavamon ezt megelőzőleg vagy ez után. Pár perccel később egyedül ültem Márton ezredessel szemben a parancsnoki szobában. Mérsékeltebb volt mint altisztjei, de nem kevésbé kíváncsi. Amikor hallotta hogy az oroszok mit csinálnak a városban, láthatóan indulatba jött. Tudni akarta mit tehet az érdekünkben. Én azt akartam tudni mit tett ő a közvetlenül mellette lévő ÁVÓ kaszárnyával? Márton ezredes közölte velem hogy a laktanya tiszti kara mind elmenekült az épületből, és csak egy behívott őrmester felügyel néhány száz, többségükben parasztgyerekekből álló behívott ávós katonát, akik attól féltek hogy az ő eddig csak félelmet keltő egyenruhájuk hirtelen céltáblákká változtatták őket. Az ezredes megnyugtatott hogy most egy, a saját katonáiból alakított őrség vigyáz a kaszárnya fegyverraktárára. “És az ávós katonák személyes fegyverei?” kérdeztem rá. “Azok náluk vannak.” “Én nem vagyok parancsnok,” válaszoltam, “de én nem hoznám a parancsom alatt állókat ilyen helyzetbe. Tegyük fel hogy egy tiszt visszajön és átveszi a parancsnokságot. Mennyi ideig tartana neki hogy visszavegye az ammunicións barakok kontrollálását? Mi lenne a sorsa azoknak az embereknek akiket az ezredes a raktárak őrzésére rendelt ki? A válasza teljesen váratlanul ért. “Átmennék-e vele a laktanyába megparancsolni az őrmesternek hogy fegyverezze le az ávós kiskatonákat?” Én megteszem ezt ha ő is megtesz valamit, mondtam. Rendeljen át egy pár teherautót amire a fegyvereket rá tudják rakni az ávósok. Mi fegyvertelenül harcolunk az oroszok ellen a város utcáin, mondtam, nekünk is kellene fegyverek. Egy óra sem telt bele és a történetek megtörténtek. Az ávós katonák le lettek fegyverezve, utasítva voltak hogy öltözzenek civil ruhájukba és menjenek haza a falujukba. Amikor a fegyvereket szétszították a teherautók csatlakoztak a többiekhez amelyek ételmezt hoztak a falvakból a fővárosba. Márton ezredes nemzeti zászlós tankjai élén a felkelők mellé állt. Csak annyit kellett tennem akkor hogy aláírtam az írásbeli parancsot amit az ávós őrmester tett elém. Egy pár héttel később csak annyit kellett tennem hogy elhagyjam szüleimet, testvéreimet, rokonaimat, hazámat és nyelvemet magam mögött egy fél örökkévalóságig.

Gyerekek tankok ellen

Molotov koktélos üvegek és egy pár kézigránát kéznél, a Rákóczy-térrel szemben lévő bérház második emeleti ablakából lestünk ki a Nagykörúton közeledő orosz tankra. Meglepő gyorsasággal közeledett, jobbra és balra fordítva a tornyát amint beleágyúzott a lakóépületekbe. Amikor a közelünkbe ért mi ugyan nem mertünk kinézni az ablakon, de amikor hallottuk hogy az ablakunk alá ért, minden előkészített elérhető felé lódítottunk a nyitott

ablakon át. Meglepetten és ijedten észleltük hogy a tank hirtelen megállt. Amikor ki mertem lesni az ablakon láttam hogy az ágyúja csöve a tér felé mutatott. Felbátorodva, több üveget dobáltunk rá amíg egy telitalálat után leállt a motorja. Meglepetésünkre a tank nem lőtt többet. Ehelyett az ágyúcsövet maga elé szegezve, leeresztette azt a kövezet felé. Ez nemzetközi jel volt a megadásra, de tudtuk is mi azt? További célbatalált benzines üvegekkel máglyás méretekre szítottuk a tüzet rajta. Ahogy néztem az ablakból, egy kisebb embergyűrű vette körül a tankot. Egy fiatal gyerekember felmászott a tankra és megpróbálta kinyitni a tetőajtáját. Szórványos puskalövéseket lehetett hallani, és láttam hogy egy-egy odavágódó golyó szikrát vet a tornyon. A fiatalember elkáromkodta magát és hangosan ordított hogy hagyják abba a lövöldözést. Eddigre már egy másik srác is mellette volt, egy dobozos gránáttal a kezében, rászólva az elsőre hogy ugorjon le mert ő ezzel fogja kinyitni a tank ajtaját. Mi meg az ablakból kiabáltunk mindkettőjükre hogy tûnjenek el onnan. A fiatal tizedes, aki mellettem állt az ablakban, nem bírta tovább. "Le kell szedjem ezeket a hülye kölyköket a tankról!" Én az ablaknál maradtam. Időközben a tér kezdett szórványosan megtelni a házakból kimerészkedő kíváncsiakkal. A tank mozdulatlan maradt, csak a motor felett égett még a benzin. A tizedesnek sikerült közbelépnie mielőtt a gránátos srác megkísérelte volna lerobbantani a páncéltetőajtót, de most észrevettem egy második katonát, egy orosz katonát, kidugni a fejét a páncélos alól. Az én tizedesem és a többi, a tank előtt álló ugyancsak észrevették az orosz. Ahogy a tizedes megmarkolta az orosz hátán a gimnasztyorkát hogy kihúzza a tank alól, megfagyott bennem a vér. Az orosz a fogához emelte a kezében rejtett gránátot és az élesre töltött robbanószert a tizedes lába közé tartotta összeszorított markában. Sikerült kiordítanom magamból a tizedes nevét egy olyan hangon amire magam sem ismertem rá, de ő már futott a tank mögé még mielőtt a hang kijött belőlem. Az orosz egy másik orosz követte és, szerterszét dobálva gránátjaikat, futni kezdtek a körút széles járdája felé. Néhány házzal a tértől a második katonát leterítette egy golyó, de az elsőnek sikerült egy pár házzal tovább egy kapualjba osonnia. Senki se követte őt. Remélem hogy máig is meséli a történetet az unokáinak ahogy én mesélem ezt most. Bátor fiú volt és eszes is. Mint később megtudtuk, ezek a katonák maguk se tudták hogy hol vannak. Egynéhányuk azt hitte hogy a Duna a Szezi Kanális.

Gyönyörű gyász

Képzeljünk el egy európai nagyvárost egy novemberi éjszakán önfegyelmezetten betartani egy egyébként szükségtelen világítási tilalmat. Amint a magas épületek még magasabbra nyúltak a növekvő sötétségben, mécsesek apró lángjai kezdtek el lebegni a sötét ablakokban. Először csak egy pár, aztán mind több és több amíg szinte minden ablakban égtek a mécsesek. Egész éjjel. Nagyszerű gesztus volt ez a város népétől és felejthetetlen látványt nyújtott. Halottak napja volt, amikor szeretett családtagjaik sírjain szoktak mécses gyújtani a város lakói. Azzal hogy ezúttal saját ablakaikba tették ki a mécseseket a forradalom többnyire fiatal elesettjeit gyászolta a nép mint saját gyermekeit. És tûntetően gyászolták vele az elesett forradalmat is. A látvány és a jelképes üzenet egyformán megható volt. A magyarok híresek belső vizályaikról. Ez a belső széthúzás tette lehetővé az oroszok addigi uralmát. De ezekben a novemberi napokban város és falu, munkások és parasztok, öregek és fiatalok együtt álltak örömben és gyászban mint egy nép, egy nemzet. A látvány maga is felejthetetlen volt, de ez, a nép itt kifejezést nyert egysége még felejthetlenebb élményt nyújt nekem ma is. A kommunista utódok napjainkban azt szeretnék elhitetni hogy ez a forradalom az övék is volt. Ez nyilvánvalóan nem így volt. A kommunisták párt tagsága soha nem haladta meg a nép tíz

százalékát, s azokban a napokban két százalék ha volt mellettük. Helyesen értékelték ők azt ellenforradalomnak amennyiben az egyértelműen ellenük és az oroszok ellen irányult. A szabadságáért harcoló nép akkor tisztán tudta kiktől kell megszabadulnia a szabadság eléréséhez: az oroszoktól és magyar ügynökeiktől, a kommunistáktól. Önvesztünket szolgálja ma is ezt elfelejteni, mert a kommunista utódok, az u.n. "szocialisták" csak idegen gazdát váltottak és nagy gyakorlattal űzik tovább nemzetünk érdekeinek elárulását.

Komikus feloldás

Én ugyan a külvárosban, Pestszentlőrincen laktam, de a forradalom első napjait a belvárosban töltöttem, ahol a dolgok történtek, mielőtt anyám elképzelhető aggodalmának a súlya elég nyomást gyakorolt rám ahhoz hogy egy szolgálatunkban lévő csepeli teherautón megjelenjek otthon. Nem lehetett hazatelefonálni. Se munkásnak se parasztnak nem volt telefonja a kommunisták alatt "a munkások és a parasztok államában." Amíg anyám ételt készített nekem és kis csapatomnak, a szomszédfiúk körülvettek engem, kicserélni saját történeteinket. Mint kiderült, ők szert tettek egy elhagyott howitzerre, s mivel a Budapesre vezető egyik főút, az Üllői út, a mi városnegyedünkön szelt át, egy stratégiai ponton elhelyezték azt az út mentén lévő Piros Iskola udvarában. Valóban, innen célba lehetett venni a Szarvas Csárda felől várható szovjet tankokat. Ezt meg is tették, de mivel senki az ágyú körül nem tudta hogyan kell kezelni a howitzert, amikor tényleg megjelent az első tank a dombtetőn, az ügyeletes ügyesek sietve elvonszolták a kis ágyút az iskola mögé, hogy megmentse azt a tankoktól. Sikerült nekik többször is megóvni az ágyút ily módon, amíg nem találtak egy öreg veteránt aki értett a howitzerhez. Az ő vezérlete alatt megtöltötték az ágyút és becélozták az útra. Az öregúr elmagyarázta nekik hogy meg kell várni amíg a tankok megfelelő közelségbe érnek hogy hathatós legyen a lövés. De az öreg túl sokáig várt. Gyerekkorú segédei, észlelve a tankoszlop valóban fenyegető közelségét, elveszítették a fejüket, s mire a veterán tüzet vezényelt már senki sem volt az ágyúnál. A vezető tank elhaladtában az ágyú mellett, ráfordította az ágyúcsövét és egyetlen, közvetlen közről leadott lövéssel üzemképtelenné tette a howitzert anélkül hogy lelassult volna. Nem sokkal később, a lajosmizsei vasútkereszteződésnél a tank oszlop nemhogy lelassult, de megállásra volt kényszerülve több mint egy órán át nem egy ágyú, hanem egy vödör miatt. Egy, az utat keresztező villanydrótról, hosszú kötél segítségével felfüggesztettek egy vödröt az út felé. Robbantó szerük nem volt, így téglával adták meg a vödörnek a súlyát. Az útmenti Hoffer gyár téglafala mögül ráláttak az útra és mozgatni tudták a kötélről lógó vedret is. A vezető tank észlelte a vödör mozgását és megállt. Az egész sor megállt mögötte. A vezető tank előre merészkedett egy kicsit. A vödör egy kicsit lejjebb ereszedett. Ezt egy hosszas várakozás követte, amíg a vezető tank parancsnoka utasításra várt a főparancsnokságtól hogy mit tegyen. Amit kapott az nagyon magasrendű parancs lehetett, mert ezt követően elkezdte messziről ágyúval löni a most már jójóként fel és alá mozgó vödröt. Az oszlop nem mozdult tovább addig, amíg egy jó idő elteltével egy golyó telibe nem találta a vödröt, s amíg a téglaporfelhő el nem oszlott.